

Sadarbība starpinstitucionālajā komandā darbā ar cilvēktirdzniecības upuriem

LIEPĀJAS STARPINSTITUCIONĀLĀS
SADARBĪBAS DARBA GRUPAI

LIEPĀJA, 26.APRĪLIS, 2017

INESE STANKUS-VIŠA,
KĀRIS VIŠA
GUNA KRĒGERE – MEDNE

Dienas kārtība

- Ievads. Gaidas un vajadzības.
- Starpinstitucionālās komandas stiprās puses un vājās puses darbā ar cilvēktirdzniecības upuriem.
- Komandas saliedēšana.
- Starpinstitucionālās komandas kompetences darbā ar cilvēktirdzniecības upuriem.
- Starpinstitucionālās komandas sadarbības principi darbā ar cilvēktirdzniecības upuriem – praktisks uzdevums.
- Vienošanās par sadarbības principiem, izejot no veiktā uzdevuma rezultātiem.
- Starpinstitucionālās komandas vērtības, kuras ir svarīgas darbā ar cilvēktirdzniecības upuriem.
- Efektīvas komunikācija: kā nodot un saņemt informāciju. Nākotnes modelis efektīvai starpinstitucionālās komandas sadarbībai darbā ar cilvēktirdzniecības upuriem.
- Vājo pušu novēršanas iespējas.
- Noslēgums un semināra izvērtēšana

- *„Lai uzbūvētu kuģi, nav cilvēkiem jādeleģē pienākumi un jāsadala uzdevumi. Cilvēkos jāmodina vēlme pēc plašās jūras.”*

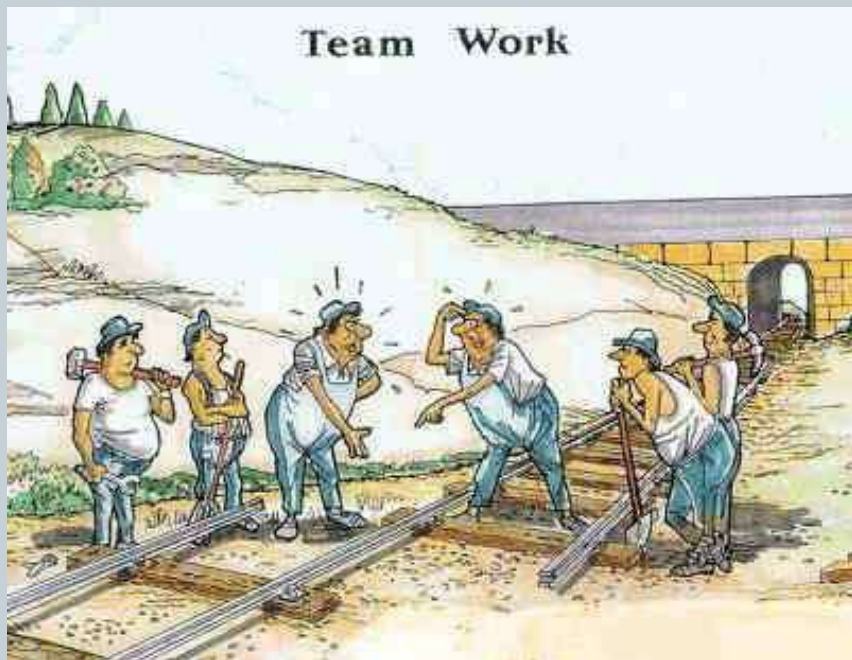
(saīsināts no S.Kirkegora)

Komandas darba definējums

- **Komandas darbs** ir kopīga cilvēku grupas darbība, kurā katra persona savas intereses un uzskatus pakļauj vienībai un grupas darbības efektivitātei.
(R.A. Skidmore)

Kāda atšķirība?

Komandas iezīmes

- Dalībniekiem ir kopīgs mērķis. Grupa ir veidota ar domu par konkrēta rezultāta sasniegšanu (lai gan sākotnēji tas var būt aptuveni definēts).
- Mērķa sasniegšana prasa, lai dalībnieki sadarboties un kaut kādā veidā koordinētu savas aktivitātes (t.i., neviens nespēj pats bez palīdzības tikt galā ar šo uzdevumu). (M.R. Belbina)

Ko dod komandas darbs?

- Katram komandas dalībniekam ir savas īpašas spējas un prasmes, tās apvienojot, var nonākt pie daudz radošāka, kvalitatīvāka darba veikšanas. Darbs komandā ir arī netieša izglītība, cilvēki mācās cits no cita.

Veidojot komandu jāapsver

- Komandas lielumu
- Komandas sastāvu
- Struktūru, kurā komandai būs jāfunkcionē
- Kārtību, kādā komanda uzsāks funkcionēšanu/funkcionēs (Kas? Kur? Kad? Cikos? Kurā vietā?)

Komandas struktūra

- Komandas darba rāmis (tikšanās laiks, vieta, ilgums un biežums)
- Fiziskās vides iekārtojums (krēslu, galdu novietojums, apgaismojums, kafija un ūdens, gaisa kvalitāte utt.)
- Komandas likumi un normas

Komandas funkcijas

• Uzdevumu funkcijas:

- Definēt uzdevumu
- Izstrādāt plānu
- Noteikt darba apjomu un resursus
- Kontrolēt kvalitāti un darba tempu
- Novērtēt atbilstību mērķiem utt.
- Regulēt plānu

• Uzturēšanas funkcijas:

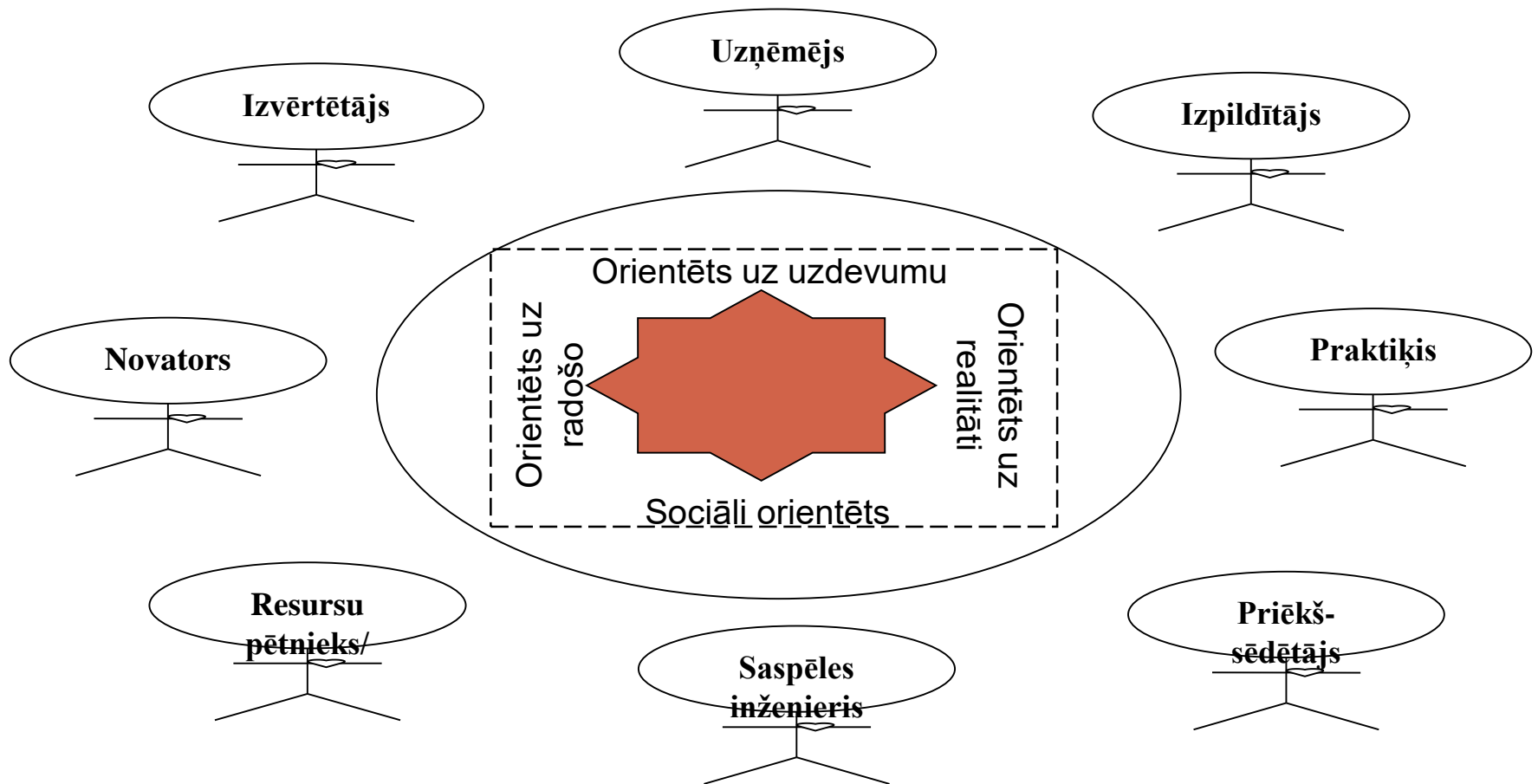
- Noteikt standartus
- Uzturēt disciplīnu
- Motivēt sasniegt mērķa sasniegšanu
- Procesa novērtēšana
- Iedzīlināšanās
- Kompromisu atrašana
- Komandas gara veidošana
- Konfliktu risināšana

Komandas funkcijas

- **Individuālās funkcijas:**
- Personisko problēmu risināšana
- Statuss
- Iedrošināšana
- Katra spēju izmantošana
- Izglītošana
- Tikt galā ar destruktīvas izpausmēm: agresiju, bloķēšana, uzmanības pievēršanu, dominēšanu, uzjautrināšanos.

Lomas grupu/ komandas darbā:

Komandas līdera uzdevumi

- Pārzināt profesionāļu vērtības, paradumus
  - katra profesionāļu vērtību bāze
  - katras disciplīnas vērtību bāze
- Pārzināt grupas procesus
  - zināt grupas dinamikas procesus
  - jāpārvalda prasmes un tehnikas, kas veicina efektīvai problēmu risināšanai.
- Pārzināt cilvēku uzvedību
  - prast organizēt cilvēku uzvedību efektīvai darbībai

Komandas līdera uzdevumi

- Pārzināt komandas attīstības stadijas
- Pārzināt lēmumu pieņemšanas stratēģijas
  - zināt kā panākt vienošanās
  - prast atrisāt komandas dalībnieku savstarpējos konfliktus
  - vadīt lomu, pienākumu un varas sadali
- Pārzināt konfliktu risināšanas stratēģijas

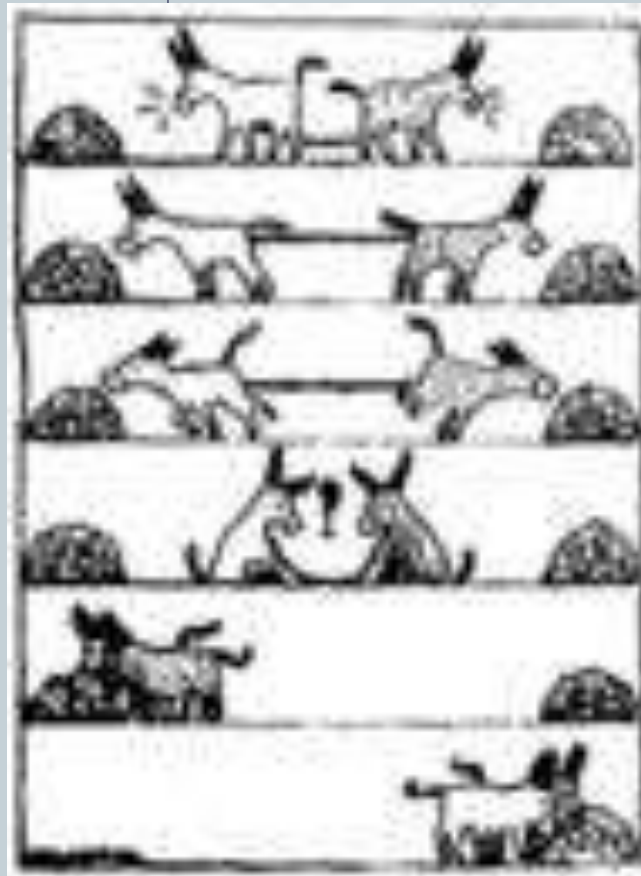
Komandas līdera uzdevumi

- Radīt izaugsmei labvēlīgu klimatu
  - veicināt indivīdu personisko izaugsmi.
  - novērtēt katra ieguldījumu
- Sevis izzināšana
  - apzināties savas vajadzības,
  - būt introspektīvam, atvērtam atsauksmēm un apzināties savu ietekmi uz citiem.
  - spēt sev atbildēt uz sekojošiem jautājumiem:
    - kas es esmu?
    - kāpēc es to daru?
    - kā es vislabāk varētu sasniegt savus mērķus?

No grupas līdz komandai

- Iepazīšanās “Citu definēšana”
- Vētrošanās “Interese par varu”
- Formēšanās “Mēs esam kā komanda”
- Darbošanās “Mēs esam cits citam”

Komandas darba efektivitātes novērtēšana:

- Cilvēki šādās komandās ir atvērti un godīgi
- Sarežģītas situācijas tiek risinātas nekavējoties
- Kļūdas tiek atzītas un izmantotas tam, lai no tām mācītos
- Konkurence un nevienprātība tiek konstruktīvi izmantotas
- Starp profesionāļiem pastāv labas attiecības
- Uzticība, atbalsts un izpalīdzība ir vispārējas iezīmes
- Attiecības ir pozitīvas ar savstarpēju pozitīvu kritiku un palīdzību

Komandas darba efektivitātes novērtēšana:

- Tiek meklētas un izmantotas jaunas un radošas iespējas
- Darba stils ir pieskaņots situācijai
- Tikšanās ir efektīvas un produktīvas
- Jaunas idejas tiek pieņemtas un lēmumi atbalstīti
- Pastāv vienprātība par mērķiem un iesaistīto profesionāļu lomām mērķu sasniegšanā
- Ja ir nepieciešams, var tikt izmantota palīdzība no ārpuses, neuztverot to kā draudus
- Komanda regulāri pārskata un koriģē savus mērķus un stratēģijas

Gadījums

- Pēc pilngadības sasniegšanas Dacei piešķirts dzīvoklis Liepājā;
- Dace pamazām tika iesaistīta prostitūcijā – sākumā Liepājā, tad vardarbīgi pārvesta uz Rīgu, kur piespiesta nodarboties ar prostitūciju.
- Pēc Daces stāstītā bijušas situācijas, kad piedzīvojusi nopietnu fizisku vardarbību – sista, slēgta pie radiatoriem u.tml.
- Pēc Daces teiktā situācija uzlabojusies, kad sākusi strādāt naktsklubos, bet vēlāk braukājusi līdzī tālbraucēju šoferiem;
- Tad Dace iepazinusies ar savu nākamo meitu tēvu.

Gadījums:

- Kliente Dace, 35 gadi;
- Dzīvo Rīgā, audzina divas meitas, kuras nesen atgrieztas ģimenē no bērnu nama;
- Dace ir dzimusi Liepājā;
- Mācījusies vienā no Latvijas speciālajām internātskolām;
- Skola ir bijusi vienīgais patvērums, jo ģimenē ticis lietots alkohols, tēvs sitis māti un bieži arī bērnus;
- Inetrnātskola ir bijusi vieta, kur dzīvot un vasarās arī strādāt;
- Dace tikusi šķirta no ģimenes, bet turpinājusi uzturēties internātā, grupā bāreņiem;

- Piedzimušas meitas, bet Dace tā īsti savu nodarbošanos nav pārtraukusi nekad;
- Pēc izšķiršanās ar savu meitu tēvu Dace sastapusi senu paziņu, kura piedāvājusi doties uz Angliju un noslēgt laulību par naudu;
- Dace tam piekritusi;
- Anglijā Dace apprecējās ar pakistānieti, taču naudu par noslēgto laulību tā arī nesaņēma;
- Dace prombūtnes laikā savas meitas bija atstājusi pieskatīšanai kādai paziņai, kura par Daces pārāk ilgo prombūtni informēja bāriņtiesu un bērni tika ievietoti bērnūnāmā.

- Dace pēc atgriešanās Latvijā panāca, ka meitas tiek atgrieztas ģimenē un kopā ar tām sāka uzturēties vienā no Rīgas krīzes centriem.
- Pa šo laiku citas sievietes bija vērsušās policijā par viņu vervēšanu fiktīvo laulības slēgšanai.
- Dacei par to bija dalītas izjūtas, jo pati īsti sevi neidentificēja ar “civiltirdzniecības upuri”.

Situācijas izspēle.

iesaistītie speciālisti un institūcijas:

- Krīzes centrs/sociālais darbinieks;
- Cilvēktirdzniecības soc.rehab. pakalpojuma soc.darbinieks;
- Cilvēktirdzniecības soc.rehab.paklpojuma jurists;
- Psihologs;
- Mediķis;
- Bāriņtiesa;
- Izglītības iestādes;
- Policija;
- Sociālais dienests/ sociālais darbinieks;
- Sociālais dienests/palīdzības organizators

Ar cik speciālistiem/institūcijām
cietušais var izveidot attiecības?

Kāds ir katra iesaistītā speciālista,
institūcijas mērķis?

Kāds ir kopīgais mērķis?

- Daces gadījuma risināšanā ir iesaistīti daudzi speciālisti, institūcijas;
- Kāpēc palīdzība var būt maz efektīva?

galvenie virzieni:

- Komandas darbs nav balstīts uz klienta vajadzībām un uz vienotu mērķi;
  - Cietušā trauma ir tik liela, ka nav spējīgs pieņemt palīdzību;
  - Iztrūkst sistēmiska pieeja un ģimene netiek skatīta kā sistēma.
-
- Piemēram, arī Daces meitām ir vajadzīga palīdzība, lai vēlāk neatkārotu līdzīgu pieredzi.

Bilde terapijas procesā, kuru būvējis bērns,
kurš kopā ar māti bija kļuvuši par
cilvēktirdzniecības upuriem

Komandas darba priekšrocības:

- **Mazāka iespēja radīt sekundāru traumu!!!!!!**
- Tiek pieņemti efektīvāki lēmumi, daudz precīzāka situācijas izpēte un daudz piemērotāka intervence
- Integrētākas zināšanas un informācija
- Tiek nodrošināta komunikācija starp profesionāļiem, institūcijām un klientiem
- Tiek laužti stereotipiskie priekšstati, kas vienas disciplīnas pārstāvjiem radušies par citas disciplīnas, institūcijas profesionāļiem

Tipiskākā grūtība komandas darbā - efektīva komunikācija:

Komunikācijas pamatprasmes:

1. Runā savā vārdā, esi konkrēts, lieto atvērtos jautājumus (*Kas? Kā? Ko?*), izvairies vai mīksti slēgtos (fokusējošos) jautājumus (*Vai? Kur? Kurš? Kad?*)
2. Lūdz to, ko vēlies saņemt;
3. Sniedz pilnīgu informāciju;
4. Ieklausies savā sarunu partnerī, nepārtrauc viņu, izmanto aktīvo klausīšanos (*atbilstoši izmanto neverbālo valodu, parafrāzes (atspoguļošanu), kopsavilkumus, jūtu un emociju atpazīšanu*)
5. Uzņemies atbildību par pieļautajām kļūdām un labo tās;
6. Nelieto ziņkārības jautājumus;
7. Apzināties sava darba robežas un novirzīt klientu pie atbilstošā speciālista.

Komunikācijas grūtības darbā ar cietušo:

- Atcerēties, ka kaut kādā ziņā, cietušais, vienmēr ir nedaudz atkarīgs no mums. Tas mums pat neapzināti var likt justies pārākiem par cietušo, “izrādīt varu” – viennozīmīgi var traucēt komunikācijai;
- Komunikācijas specifika darbā ar cietušo – upura loma, kādā var būt cietušais, var izraisīt spēcīgas jūtas speciālistā, kas var būt traucējoši;
- Būs situācija, kad ļoti jāpiedomā, lai sarunā ar klientu netiktu lietota profesionālā valoda;
- Neaizmirstam pajautāt, ko vēlas pats cietušais un atceramies, ka viņš pat ir eksperts par savu dzīvi.

Paldies par uzmanību!

